

Herrarbetsvandringar

Dalarna var tidigt överbefolkat, från 1500-talet tvingades många av landskapets invånare söka sig bort på arbete. Man gick på herrarbetsvandringar till Stockholm och andra större städer – herrarbete kallades det eftersom man arbetade åt «herrar», det vill säga folk som kunde betala. Kring 1800-talets mitt kunde upp emot 4 500 personer delta i arbetsvandringarna, de allra flesta från övre Dalarna.

Man drog iväg kring 1 maj. Vandringen på cirka 40 mil tog omkring en vecka, ungefär lika många kvinnor som män deltog. Till slättern måste man hem till Dalarna, men framåt hösten var det dags för en ny arbetsvandring. Många gick också en extra vända fram och tillbaka för ett husförhör, ett bröllop eller annan viktig händelse på hemorten.

Dalfolkets var uppskattad arbetskraft, flitiga och pålitliga arbetare. Männerna var ofta timmermän, snickare, vedsågare medan kvinnorna kunde arbeta som roddare, mursmäckor eller trädgårdskullor.

Visa hänsyn

Dalkarlsvägen har en varierad sträckning – leden går genom allt från storskog till odlade och bebyggda trakter. Det gäller att vi som vandrar visar hänsyn mot såväl människor, som djurliv och växtlighet efter vägen.

Väghistoria

Dalkarlsvägen var från början alla de stigar och vägar som dalfolket använde sig av på sina herrarbetsvandringar. Många av dem är idag utplånade – överbyggda eller igenvuxna, men mycket finns kvar och ingår i det som idag är den moderna Dalkarlsvägen.

Glöm inte kartan!

Dalkarlsvägen är mestadels väl skyltad, men genom tätorter saknas markeringar helt, även andra delar kan vara omarkerade.

- En bra karta är *Lantmäteriets terrängkarta*:
• kartblad 630, Sala

Sträckning • 35 km

- ▶ Folkärna kyrka (0 km)
- ▶ Utsund
- ▶ Västra Bergshyttan (6 km)
- ▶ Länsgränsen Dalarna/Västmanland (9 km)
- ▶ Bår
- ▶ Märtsbo
- ▶ Leckenbo (14 km)
- ▶ Möklinta (18 km)
- ▶ Forneby
- ▶ Hillersbo
- ▶ Vigelsbo (23 km)
- ▶ Vallsjön, vändplan (28 km)
- ▶ Saladamm (35 km)

Sevärdheter

► **1. Folkärna.** Kyrkan i nyklassicistisk stil invigdes 1853. Av den gamla kyrkan återstår bara tornet från 1400-talet, ett av de bäst bevarade medeltidstornen i Dalarna. Det är rikt dekorerat med tegelblindingar och reliefer, varav en föreställer S:t Olof.

Erik Axel Karlfeldt föddes i Folkärna, och på kyrkogården här finns hans grav.

► **2. Utsund.** Inför slaget vid Brunnbäck 1521 gick dalkarlarna över Dalälven vid färjestället vid Utsund och anföll kung Kristian II:s trupper genom en kringgående rörelse. Vid älvens södra strand finns färjkarlens bostad från slutet av 1700-talet bevarad.

1855–1940 fanns en flottbro, nuvarande bron är från 2001.

► **3. Västra Bergshyttan** är omnämnd redan 1487. Här inrättades en bergstull på 1620-talet, ett tecken på platsens och vägens betydelse.

På vägen mot Tjyvberget finns Tjyvbergsgrottan eller Rövarkulan.

► **4. Vid Tjyvberget** ligger Dalskillnan, gränsstenen mellan Dalarna och Västmanland, daterad 1793.

► **5. Bår** är omnämnt redan 1371. Namnet betyder «bära», det vill säga ett ställe där man bar eller drog båtar eller slädar förbi hinder.

► **6. Möklinta.** I ett pergamentbrev från 1258 omtalas att «*biskop Magnus lade Österbo från Sala till Möklinta eftersom vägen till Sala var så dålig*»

Kyrkan är en av de bäst bevarade tegelornrade gråstenskyrkorna i Västerås stift. Här finns också en hembygdsgård.

► **7. Forneby.** Rester av en runsten, som nu finns på Möklinta hembygdsgård, stod tidigare «*wedh Forneby på åasen*» vilket vittnar om att Möklintaåsen är en urgamal färdled.

Här har funnits ett gästgiveri, som 1872 flyttades till Broddbo.

► **8. Saladamm.** Platsen och namnet hör ihop med utnyttjandet av vattenkraften som krävdes vid Sala silvergruva.

Vägbeskrivning

 Sträckan är en blandning av grus- och skogsväg, stig förbi Vallsjön och är mycket lite kuperad. Stig förbi Vallsjön.

Bitvis går man också på asfalt.

Skala 1:100 000 ■ 1 cm på kartan = 1 000 m

